

Aleš MLAKAR
Matej KUČINA
Damjan BRADAČ

Prenova širšega območja Blejskega gradu in grajske pristave

Prispevek predstavlja strokovno podlago za širše območje Blejskega gradu in grajske pristave. Strokovna podlaga v metodološkem in postopkovnem smislu združuje podrobnejše prostorsko načrtovanje, konservatorsko prenavo in ocenjevanje vplivov na kulturno dediščino. Za celotno obravnavano območje je pripravljena analiza po posameznih plasteh, posamezni ključni objekti/ureditve so projektno obdelani, predlog ureditve je podan v natančnosti občinskega podrobnega prostorskega načrta. Zasnova prostorske ureditve temelji na oblikovanju celovite prostorske poteze, vzdolž katere se nizajo

programska jedra. Predlagana zasnova podpira koncept celovito zastavljenega projekta prenave/razvoja obravnavanega območja z jasno postavljeni cilji, fokusirano investicijsko namero, prepoznano širšo družbeno potrebo/koristjo ter realnim terminskim in finančnim planom izvedbe.

Ključne besede: Blejski grad, grajska pristava, prenova, kulturna dediščina

1 Uvod

Prispevek predstavlja strokovno podlago za širše območje Blejskega gradu in grajske pristave. Območje ob njegovi ikonični podobi pestijo tudi številni problemi, ki jih rešuje strokovna podlaga. Uvajanje novega prometnega režima – zapiranje središča Bleda za motorni promet in ukinjanje parkirnih mest vzdolž obale jezera – in siceršnje pomanjkanje parkirnih površin zaradi izjemnega turističnega obiska zahtevata tudi spremembo prometnega režima tega dela Bleda in zagotovitev parkirnih površin na obodu naselja. Grajska pristava je prazna in propada, trenutna raba območja (vulkanizerska delavnica, parkirišča) ne ustreza značaju in pomenu območja z velikim razvojnim/prenovitvenim potencialom. Grajska cesta je obremenjena s turističnim prometom, parkirišče na ploščadi pod Blejskim gradom zaseda prostor, ki bi ga bilo zaradi lege smiselno nameniti primernejši rabi. Dostopi do gradu so neustrezni, dostava na grad s tovorno žičnico je izjemno zamudna, gibalno oviranim obiskovalcem pa je obisk gradu onemogočen.

2 Metodološki pristop

Namen priprave strokovne podlage je:

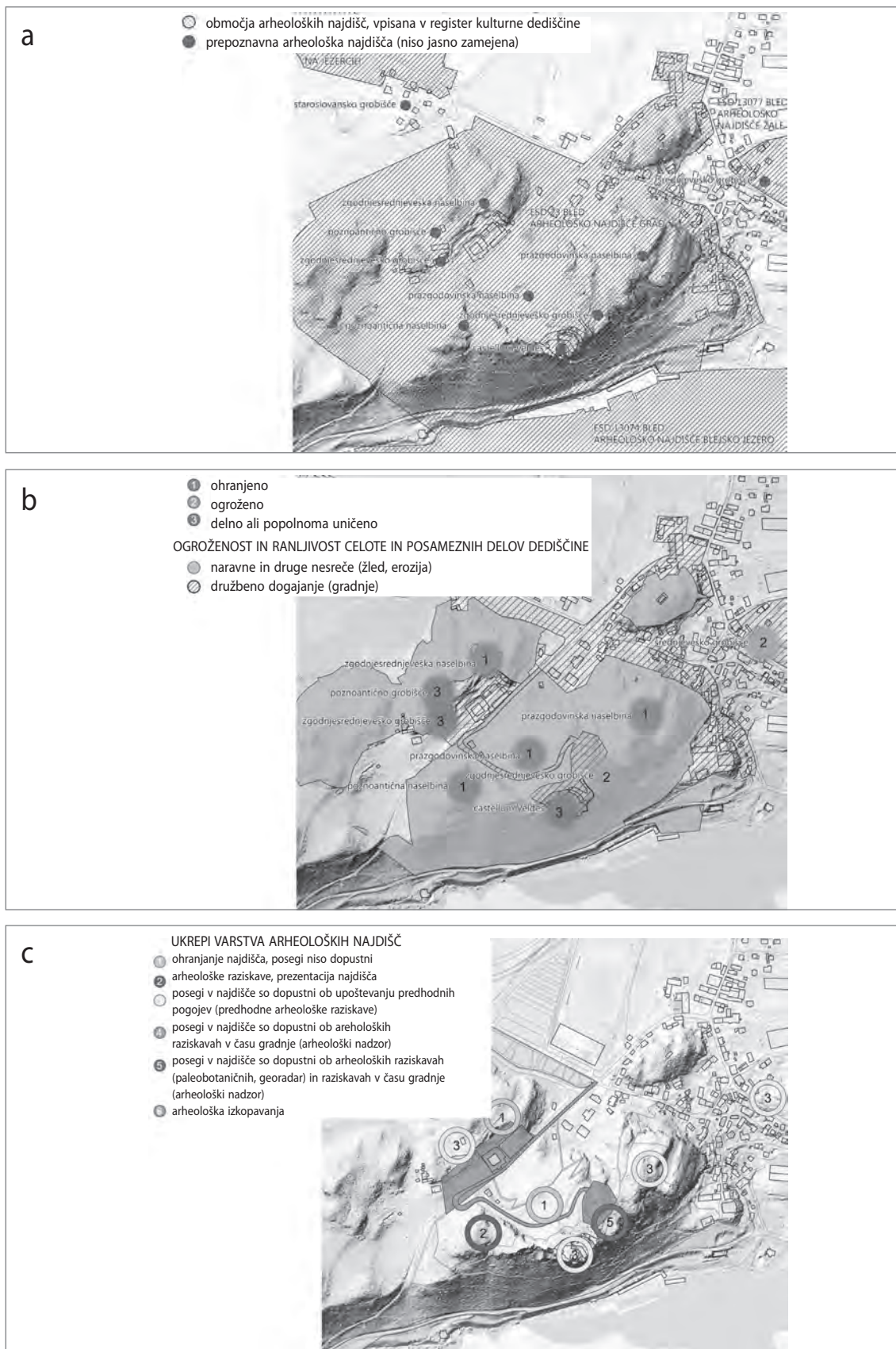
- podati oceno stanja prostora s poudarkom na območjih in objektih kulturne dediščine;
- preveriti možnosti prenave obstoječih ureditev in objektov ter umestitve novih ureditev in objektov, ki ob reše-

vanju omenjene problematike podpirajo ohranjanje kulturne dediščine, ohranjanje narave ter razvoj kulturne in turistične ponudbe Bleda;

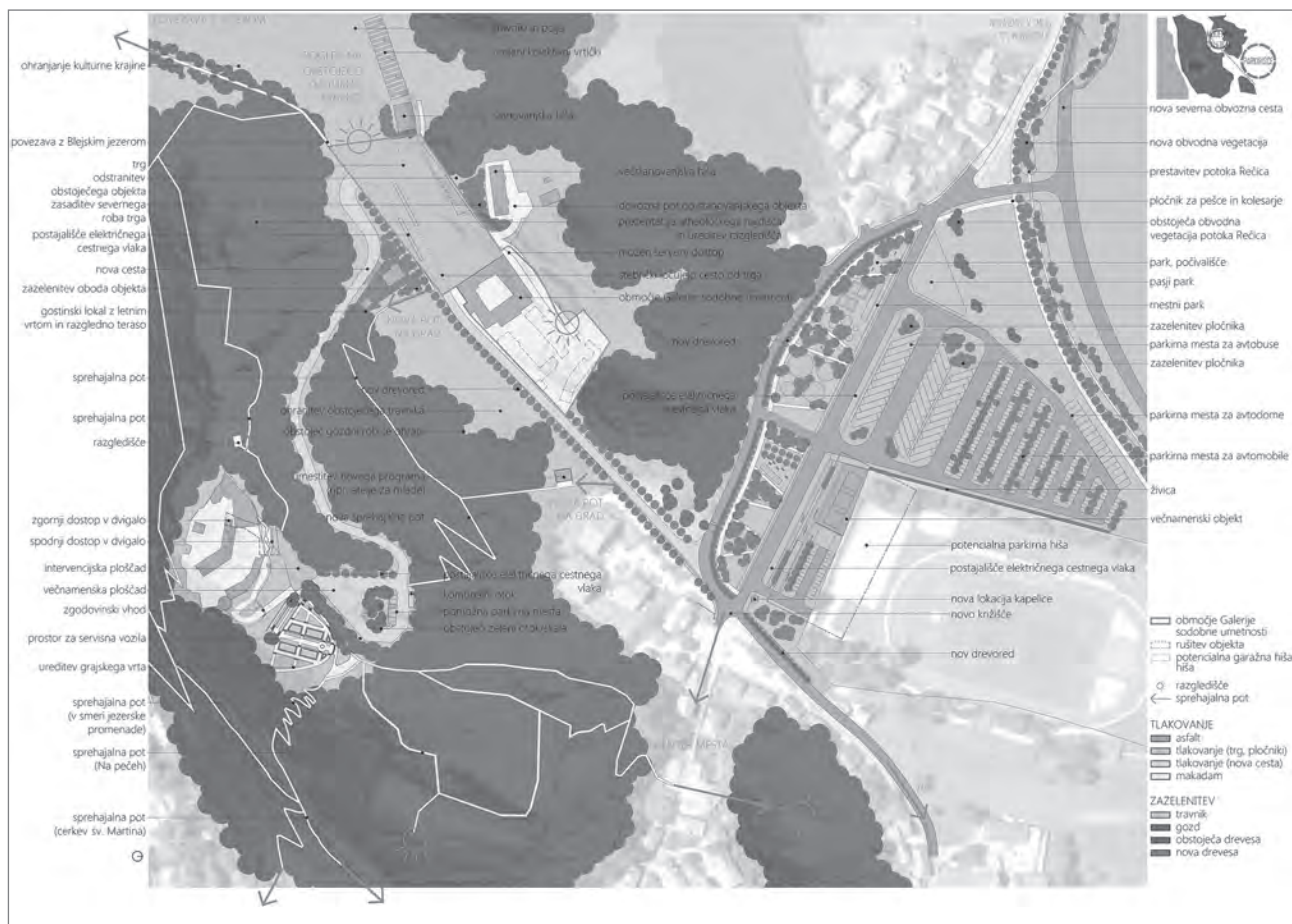
- podati celovito idejno zasnovo območja in posameznih objektov;
- opredeliti podrobne prostorske izvedbene pogoje (PIIP), s katerimi se obravnavano območje ureja v OPN.

Strokovna podlaga v metodološkem in postopkovnem smislu združuje podrobnejše prostorsko načrtovanje, konservatorsko prenavo in ocenjevanje vplivov na kulturno dediščino. Pripravljena je v treh sklopih, ki so predstavljeni v nadaljevanju.

1. Za celotno obravnavano območje je pripravljena analiza po posameznih plasteh tako, da se za vsako plast obravnave pripravita grafični in tekstualni del, ki se nanašata na stanje, vrednotenje in predlog.
2. Podrobneje so obdelani posamezni objekti/ureditve – dostop do Blejskega gradu, galerija sodobne umetnosti in infocenter na območju grajske pristave, osrednje parkirišče ob Rečiški cesti in prometna ureditev na območju grajske pristave.
3. Predlog ureditve obsega koncept ureditve z vplivi in povezavami s sosednjimi enotami urejanja prostora in prikaze v natančnosti občinskega podrobnega prostorskega načrta.

Slika 1: Primer obravnave po plasteh – arheološka dediščina – (a) stanje, (b) vrednotenje, (c) predlog (vir: Mlakar idr., 2016)

Slika 2: Zasnova območja (vir: Mlakar idr., 2016)

Slika 3: Prenova poti (vir: Mlakar idr., 2016)

3 Zasnova prostorske ureditve

Zasnova prostorske ureditve temelji na oblikovanju celovite prostorske poteze, vzdolž katere se nizajo programska jedra.

Določen je nov prometni režim, vključno z ureditvijo mirujočega prometa – novo osrednje parkirišče ob Rečiški cesti, ki se zasnuje kot referenčna vstopna točka na Bled (tranzitni center) – po značaju počivališče, z novim mestnim parkom

in večnamenskim oskrbnim objektom (z možnostjo poznejše izgradnje garažne hiše), ki služi tudi za potrebe športnega parka. Z umestitvijo se prenovi razvrednoteno območje Infrastrukture Bled. Grajska cesta se preuredi v mešano prometno površino z omejitvijo motornega prometa. Prevoz obiskovalcev od osrednjega parkirišča do ploščadi pod Blejskim gradom in z vmesno postajo ob grajski pristavi predvidoma opravlja bus-tramvaj (cestni vlak).

Slika 4: Dvigalo na Blejski grad (vir: Mlakar idr., 2016)

Območje grajske pristave se celovito prenovi. Uredi se Muzej sodobne umetnosti Bled s trgom kot kulturno in izobraževalno središče v povezavi z Blejskim gradom. Uredi se infocenter s servisnimi površinami za potrebe gradu, pristave in širšega območja.

Obstoječa ploščad (parkirišče) pod gradom se preuredi v večnamenski trg, ki služi tudi kot postajališče/obračališče bustramvaja. Grajski vrt se rekonstruira na način sodobne reinterpretacije. Zasnova temelji na prepoznanih ostankih nekdanje ureditve in dostopnih zgodovinskih virih. Obnovijo in vzdržujejo se obstoječe poti na grajskem hribu (že v izvedbi), skupaj z mikrourbano opremo in informativno signalizacijo. Uredijo se razgledišča, na nekaterih mestih se odstrani/zniža drevnina, da se zagotovijo pogledi proti jezeru in zaledju.

Preverjeni so bili različni dostopi do ploščadi pod gradom in do gradu (tirna vzpenjača, nihajka, cestni vlak, dvigalo). Kot

najbolj smiselna rešitev se je izkazalo dvigalo na grad z vhodom na ravni večnamenskega trga pod gradom in izhodom v samostojnem objektu v vogalu zgornje terase. Za vhodom se zagotovijo podzemni prostori, namenjeni prodaji kart, sanitarijam, skladišču in predstavitvi geoloških značilnosti grajske skale. Taka rešitev ne zahteva posegov v grajsko strukturo, je racionalna, manj invazivna je izvedba vhoda glede posegov v raščen teren in vegetacijo, mogoče je zagotoviti dvigalo z ustrežno kapaciteto.

4 Sklep

Predlagana zasnova podpira koncept celovito zastavljenega projekta prenove/razvoja razvrednotenega problemskega območja. Ključni za uspešno pripravo strokovne podlage, prenos v prostorski akt in izvedbo prenove so jasno postavljeni cilji, fokusirana investicijska namera, prepoznana širša družbena

potreba/korist, realen terminski in finančni plan izvedbe ter tvorno sodelovanje deležnikov.

Ključna metodološka dodana vrednost strokovne podlage je integracija vsebin in postopkov. S strokovno podlago je prikazano/dokazano, da je integracija vsebin podrobnejšega prostorskega načrtovanja in konservatorskega načrta za prenovo po predpisih s področja varstva kulturne dediščine mogoča in smiselna, kar bi se moralo ustrezno izraziti tudi v novem zakonu o urejanju prostora. Podobno velja za ocenjevanje vplivov na kulturno dediščino, ki je najučinkovitejše kot optimizacijsko/načrtovalsko orodje v okviru postopka prostorskega načrtovanja.

.....
 Dr. Aleš Mlakar, univ. dipl. inž. kraj. arh.
 Prostorsko načrtovanje Aleš Mlakar s. p., Pokopališka ulica 5, 1000
 Slovenije, Slovenija
 E-pošta: ales.mlakar@siol.com

Matej Kučina, univ. dipl. inž. kraj. arh.
 Bruto, krajinska arhitektura d. o. o., Galičeva ulica 30, 1000 Ljubljana,
 Slovenija
 E-pošta: matej.kucina@bruto.si

Damjan Bradač, univ. dipl. inž. arh.
 Elea iC d. o. o., Dunajska cesta 21, 1000 Ljubljana, Slovenija
 E-pošta: damjan.bradac@elea.si

Viri in literatura

Knific, T., in Nabergoj, T. (2016): *Srednjeveške zgodbe s stičišča svetov*. Ljubljana, Narodni muzej Slovenije.

Konservatorski načrt za enoto Bled – Blejski grad (2010), Ljubljana, ZVKDS Restavratorski center.

Predhodni kulturovarstveni pogoji (2016), Kranj, ZVKDS, OE Kranj.

Leben, N. (2011): Prenove Blejskega gradu skozi stoletja. V: Vidic, M. (ur.), *Blejski grad: 1000 let prve omembe*, str. 99–127. Bled, Muzejsko društvo, Zavod za kulturo, Ljubljana, Narodni muzej Slovenije.

Mlakar, A., Kučina, M., in Bradač, D. (2016): *Strokovne podlage za urejanje območij BL-2 Blejski grad in BL-3 grajska pristava*. Bled, Občina Bled, Zavod za kulturo Bled.